

POSUDEK

oponenta na diplomovou práci Martiny Jirsové „Odpovědnost státu za protiprávní jednání v kyberprostoru“ předloženou na Univerzitě Karlově Právnické fakultě

Diplomová práce je členěna na úvod, tři části a závěr. Diplomová práce má rozsah 46 stran, bez seznamu použitých zdrojů. Práce byla odevzdána v prosinci 2019 (datum uzavření rukopisu 1. 12. 2019).

Diplomová práce je věnována aktuálnímu tématu, problematice kyberprostoru, která se stále vyvíjí. Diplomantka se v práci snaží aplikovat normy mezinárodního práva na danou problematiku. Při zpracování diplomové práce použila autorka zejména metodu analytickou, metodu komparace, metodu deskriptivní (str. 3).

V první kapitole řeší uchazečka nejprve problematiku pojmu kyberprostoru. Pod pojmem kyberprostoru autorka rozumí souhrnné označení pro informační a komunikační technologie, s tím, že nemůže být ztotožňován pouze s pojmem internet (str. 5). V kapitole konstatuje, že český zákon o kybernetické bezpečnosti obsahuje definici kyberprostoru, s tím, že slovenský zákon obsahuje přesnější definici (str. 8). V čem je definice přesnější? V kapitole se také autorka zmiňuje o podobnosti mezi vesmírem a kybernetickým prostorem (str. 9). V čem spatřuje podobnost? Měla by vysvětlit své konstatování, že Tallinnské Manuály odráží pozitivní právo (*lex lata*), které se na jednání v kyberprostoru jednoznačně vztahuje (str. 10). Jak by tyto Manuály hodnotila?

Druhá kapitola pojednává obecně o mezinárodní odpovědnosti. Mimo jiné by mohla autorka odpovědět na otázku jak vymezit hranici mezi jednáním osoby v soukromé záležitosti a jednáním *ultra vires* (str. 14-15). Důležité z hlediska přičitatelnosti protiprávního chování jsou otázky efektivní a celkové kontroly státu (str. 15-16). Otázkou je, zda lze v tomto směru srovnávat judikaturu Mezinárodního soudního dvora s judikaturou trestních nebo jiných mezinárodních soudů. V souvislosti s případem Teherán (str. 17-18), jaké ustanovení článků o odpovědnosti se podle diplomantky na tento případ vztahuje? A jaká je souvislost s případem Gabčíkovo-Nagymaros?

Třetí kapitola pojednává o mezinárodněprávní odpovědnosti v kyberprostoru, jedná se o jádro diplomové práce. V kapitole se autorka snaží aplikovat pravidla mezinárodní odpovědnosti na jednání učiněná v kyberprostoru. Diplomantka konstatuje na základě Tallinnského Manuálu, že stát odpovídá za veškeré jednání s kyberprostorem související, jestliže je nu chování přičitatelné a zakládá porušení mezinárodněprávního závazku (str. 21).

Autorka se v této kapitole zabývá i otázkou jaká je hranice mezi kybernetickou operací, která bude považována za ozbrojený útok, použití síly nebo pouze za mírnější případy narušení suverenity (str. 24). Lze v podstatě souhlasit s úvahou, že kybernetická operace bude považována za ozbrojený útok, pokud způsobí následky srovnatelné s rozsahem a následky útoku zakládajícího použití ozbrojené síly, resp. ozbrojený útok (str. 24). Mělo by se jednat o smrt nebo zranění značného počtu osob anebo značnou škodu na majetku? (str. 25). Složitější situace nastává pokud v důsledku kybernetické operace nevznikne újma na zdraví nebo škoda na majetku. Jaký je názor diplomantky na tuto situaci, jak interpretovat případ, kdy je škoda způsobena až sekundárně? Problematická je otázka uplatnění sebeobrany vůči státu, který je neochotný či neschopný státu ukončit provádění kybernetických operací ze svého území ze strany nestátních aktérů (str. 27). Dále se diplomantka v kapitole zabývá problematikou vměšování do vnitřních a vnějších věcí státu v souvislosti s kybernetickými operacemi. Zabývá se i kyberšpionáží, v jakých případech by byla kyberšpionáž považována za porušení mezinárodního práva. Zabývá se i problematikou *due diligence*. Dále se v kapitole autorka věnuje přičitatelnosti jednání státu (str. 34 a násl.). Vystává otázka přičitatelnosti jednání státu zejména v případě nestátních aktérů, stupeň kontroly v kyberprostoru. V tomto směru jsou zajímavé úvahy na str. 39 (závislost na financích a vybavení sponzorujícího, plánování operace ze strany státu). Lze souhlasit se závěrem diplomantky, že mezinárodní odpovědnost státu za protiprávní jednání v kyberprostoru často ztroskotá na prvku přičitatelnosti. Následuje závěr obsahující shrnutí poznatků včetně odpovědí na výzkumné otázky.

Pokud jde o hodnocení, práce má logickou strukturu, autorka kvalifikovaně rozebrala danou problematiku. Jedná se o nové téma, přínosná je snaha autorky o použití norem mezinárodního práva na danou problematiku. Prokázala svou schopnost pracovat s příslušnými dokumenty, judikaturou a literaturou a ty použít na zvolené téma V tomto směru naplňuje zcela diplomová práce své poslání. Autorka se zabývá aktuálním tématem, při jeho uchopení formuluje i vlastní názory. Rozebírá a hodnotí názory nauky. Při zpracování své práce čerpala diplomantka z dokumentů a publikací, zejména v anglickém jazyce, vychází ale i z české literatury věnované zvolenému tématu. Práce obsahuje 252 poznámek pod čarou. Z formálního hlediska je práce napsána srozumitelným jazykem.

Diplomová práce splňuje požadavky kladené na tyto práce a **doporučuji** jí k ústní obhajobě. Předběžně jí hodnotím jako **výbornou**. Při ústní obhajobě doporučuji, aby se diplomantka zaměřila na otázky a připomínky obsažené v posudku.

V Praze dne 14. 1. 2020

prof. JUDr. Jan Ondřej, CSc., DSc.